

El valor de tenir memòria

ANTONI VIVES

POLÍTIC I ESCRIPTOR

de Catalunya. És cert que es va fer en un context complex en què alguns, omplint-se la boca de Catalunya i de República, defensaven de fet valors antirepublicans i contraris als interessos col·lectius del país fins a l'extrem de col·laborar en malvestats sagnants. Malgrat tot, les persones que s'estimaven íntimament el país i que van fer una passa endavant per defensar-lo van estar sempre del bàndol de la llibertat. Perquè si és cert que de desastres n'hi va haver des dels dos bàndols, tan sols n'hi va haver un, el rebel, el feixista, que aixecà un estat fonamentat expressament en la sang i en la repressió. Un estat que utilitzà la fe del poble per reprimir-lo i les armes contra el poble per assassinar-lo. Van ser els uns, i no els altres, els que es van aixecar en armes contra la legalitat vigent. Van ser aquests els que van obligar el jove Barrera de la fotografia, i tants altres que guardem al reservori de memòria de les nostres caps de sabates, a fugir i canviar de vida. O això o la repressió fins a la mort.

La memòria catalana del 1936 al 1980 ens va ser negada per sotmetre a neteja final les restes de dignitat dels vençuts

Cal tenir valor per dir les coses pel seu nom ara que els excessos partidaris de la mal anomenada memòria democràtica sembla que justifiquen un retorçes en el procés de recuperació de la memòria col·lectiva de la guerra i de la postguerra. És aquí que cal parlar de la segona derrota i recordar a tothom que a algunes famílies, moltes, la majoria, la memòria ens ha estat negada durant dues generacions llargues. Em refereixo a la memòria dels vençuts, esclar. La memòria no ens va ser negada perquè sí. Es tractava de sotmetre a neteja final les restes de dignitat dels vençuts. Com? Declarant-los infrapersones i negant-los el dret a recuperar el record dels desapareguts. Obligant-los a avergonyir-se del que mai ningú s'ha d'avergonyir: d'haver donat la vida pels altres en nom d'un ideal de democràcia i de llibertat, per difús que hagués estat. Els vencedors van tenir gairebé 50 anys per refer-se de les ofenses que podien haver rebut de l'altre bàndol. Cinquanta anys d'himnes, cinquanta anys de martirologi, cinquanta anys de murals i de memorials, cinquanta anys de llocs de treball de privilegi, de pensions i d'estancos...

La memòria ha de mirar d'acostar-se tant com sigui possible al que va passar. Per fer-ho cal que ens amarem de sinceritat per dir les coses pel seu nom, cal protegir-la del partidisme de curta volada i encara més de la ignorància de qui, des del púlpit institucional, posa en el mateix sac els uns i els altres. La recuperació de la memòria de Catalunya entre el 1936 i el 1980 és essencial per posar les coses a lloc col·lectivament, però també individualment a casa. Els catalans hem de tenir coratge i hem de recuperar la memòria per fer-la present. És el deute pendent amb la nostra gent gran i un deute amb els nostres joves, tan plens de vida i de somnis com el jove Barrera, el de la fotografia...

Vaig estar mirant força estona la fotografia dels Barrera, pare i fill, publicada aquests dies de dol. És una fotografia en blanc i negre, possiblement del 1940, en què es veu un Martí Barrera vell i cansat i un Heribert jove i ple de vida. És una fotografia d'exili, com tantes de les que moltes famílies tenim guardades a casa en una capsa de sabates.

Allà hi tenim les fotografies dels oncles que van travessar el Pirineu pel coll d'Ares; dels avis que marxaren a peu pel Pertús; dels cosins a qui els de casa ja no van veure més i que van sortir remant del poble per mirar d'arribar a Banyuls o a Cotlliure. En aquelles caps de sabates moltes famílies hi guardem explicacions del que som i de com hem arribat al punt a què hem arribat. Massa cops ens n'oblidem, i per això em va agradar que TV3 recuperés unes declaracions del mateix Barrera en què deia que el seu compromís amb el país estava marcat per la guerra i pel seu resultat. Perdre la guerra li havia condicionat del tot la vida. Tant, que per mirar de corregir el resultat fatal d'aquella derrota de Catalunya havia sacrificat el que apuntava a una carrera brillant com a químic i va renunciar a les expectatives personals per treballar per les aspiracions col·lectives. Barrera forma part de la generació sacrificada de la guerra i de la postguerra. Personifica el poble derrotat, la llibertat esclafada, el país anorreat i exiliat. Recordar dignament el president Barrera ha de formar part de la recuperació de la nostra memòria col·lectiva.

El nostre país va ser víctima d'una doble derrota. La primera, la que es produí als camps de batalla entre el 1936 i el 1939, en què tants i tants catalans hi van deixar la pell defensant molt majoritàriament la legalitat republicana i les llibertats